

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

**LIETUVOS
AUKŠČIAUSIOJO TEISMO**

PRAKTIKOS APŽVALGA

2017 m. birželis

PARENGTA

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ IR APIBENDRINIMO DEPARTAMENTO

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimo tikslais. Oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti LAT interneto svetainėje www.lat.lt.

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS	3
ATPK 173¹⁸ straipsnio 1 dalies taikymas	3
<i>Dėl ATPK 173¹⁸ straipsnio 1 dalies taikymo</i>	3
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	5
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	5
BK 68 straipsnio 2 dalies taikymas	5
<i>Dėl paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės</i>	5
BK 227 straipsnio 4 dalies taikymas	5
<i>Dėl BK 227 straipsnio 4 dalies taikymo</i>	5
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas	6
BPK 58 straipsnio taikymas	6
<i>Dėl BPK 58 straipsnio taikymo</i>	6
III. CIVILINĖS BYLOS	7
Šeimos teisė	7
<i>Dėl CK 3.279 straipsnio taikymo</i>	7
<i>Dėl nepilnamečio vaiko išlaikymo skolos priteisimo</i>	8
Sutarčių teisė	9
<i>Dėl vekselio laiduotojo atsakomybės ir jo laidavimo prievolės pabaigos</i>	9
Viešieji pirkimai	9
<i>Dėl tiekėjų galimybės vykdant viešojo pirkimo sutartį remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais ir perkančiųjų organizacijų teisės tikslinti pirkimo dokumentuose įtvirtintus reikalavimus</i>	9
<i>Dėl šalių sudarytos taikos sutarties patvirtinimo ir viešojo pirkimo sąlygų, kuriomis apibrėžtas pirkimo modelis, pagal kurį už skirtingus objektus nežinant tikslaus dalies jų kiekio numatoma atsiskaityti viena fiksuota kaina, teisėtumo</i>	11
<i>Dėl pagrindo vieno iš tiekėjų pateiktus duomenis pripažinti konfidencialia informacija ir teismo nutarties dėl tokio pripažinimo ginčijimo galimybių</i>	12
<i>Dėl perkančiųjų organizacijų teisės nustatyti pirkimo objekto reikalavimus</i>	13
Civilinio proceso teisė	13
<i>Dėl Stokholmo arbitražo teismo ir Jungtinių Amerikos Valstijų teismo sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje bei palūkanų po arbitražo sprendimo priteisimo</i>	13
<i>Dėl antstolio teisės gauti atlyginimą už vykdomojo dokumento įvykdymą</i>	15
Darbo teisė	15
<i>Dėl uždarnosios akcinės bendrovės vadovo paskyrimo (išrinkimo) ir darbo sutarties su asmeniu, paskirtu laikinai eiti uždarnosios akcinės bendrovės vadovo pareigas, sudarymo bei pasibaigusios terminuotos darbo sutarties pripažinimo niekine ir negaliojančia</i>	15
<i>Dėl garantijų laikinojo įdarbinimo įmonės darbuotojams, komandiruojamą darbuotojo statuso,</i>	17
<i>Dėl įmonės vadovo teisinės atsakomybės rūšies ir taikytinų teisės normų</i>	18
Bankroto teisė	19
<i>Dėl Fizinųjų asmenų bankroto įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 2 punkto aiškinimo ir taikymo</i>	19
<i>Dėl nemokumo kaip pagrindo iškelti bankroto bylą fiziniam asmeniui</i>	19
<i>Dėl įmonės vadovo pareigos inicijuoti įmonės bankroto bylą taikymo faktiniam vadovui ar pagal įgaliojimą veikiančiam asmeniui</i>	20

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS

ATPK 173¹⁸ straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl ATPK 173¹⁸ straipsnio 1 dalies taikymo

Šioje administracinio teisės pažeidimo byloje pirmosios instancijos teismo nutarimu E. M. pagal ATPK 173¹⁸ straipsnio 1 dalį buvo nubaustas už tai, kad jis dirbdamas UAB „T“ (toliau – ir

Bendrovė) komunikacijos vadovu, suderino draudžiamos azartinių lošimų reklamos paskelbimą interneto svetainės (*duomenys neskelbtini*) tituliniam puslapyje ir taip pažeidė Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo 10 straipsnio 9 dalies nuostatas, kadangi reklaminis skydelis, kuriame šalia Bendrovės prekinio ženklo nurodyta informacija – „EURO 2016 čempionais taps KOMANDA“ – nepateko į Azartinių lošimų įstatymo 10 straipsnio 9 dalyje leidžiamos skelbti informacijos išimčių sąrašą dėl jame nurodyto lažybų įvykio ir lažybų įvykio dalyvio. Apeliacinės instancijos teismas panaikino minėtą pirmosios instancijos teismo nutarimą ir administracinio teisės pažeidimo bylą E.M. nutraukė, nenustačius jo veikoje administracinio teisės pažeidimo sudėties.

Atnaujintą administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėjęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nurodė, kad Bendrovės informacinio pobūdžio reklaminis skydelis interneto svetainėje buvo įdėtas viešosios apklausos vykdymo tikslais, siekiant sužinoti interneto svetainės lankytojų nuomonę apie tai, kas taps 2016-ųjų metų Europos futbolo čempionato nugalėtojais. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad asmuo, paspaudęs ant reklaminio skydelio, automatiškai buvo nukreipiamas į bendrąją Bendrovės interneto svetainės puslapį, kuriame buvo vykdoma minėta apklausa, o norint skirti savo balsą už vieną ar kitą čempionato komandą asmeniui nekilo prievolės nei registruotis, nei atlikti kitus su lošimu susijusius veiksmus. Teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad siekiant maksimaliai užtikrinti skatinimo lošti draudimo įgyvendinimą, asmenims, išreiškusiems norą dalyvauti apklausoje ir nukreiptiems į šią Bendrovės interneto svetainę, nebuvo pateikiami jokie pasiūlymai ar skatinimai atlikti statymus už čempioną ar pateikiama papildoma informacija, t. y. lažybų įvykis, dalyviai, koeficientai, laikas ar data, už dalyvavimą apklausoje asmenims nebuvo žadami jokie laimėjimai, paskatinimai ar papildomos dovanos, Bendrovės informacinio pobūdžio pranešime nebuvo vartojamos jokios skambios frazės, teigiamus emocinius išgyvenimus ar jausmus suponuojantys šūkiei, grafiniai vaizdai ar kintantys paveikslėliai, įtraukiantys ir skatinantys naudotis Bendrovės siūlomomis azartinių lošimų paslaugomis, be to, reklaminio skydelio mastelis ir sklaida buvo minimali.

Kartu nagrinėjamos administracinio teisės pažeidimo bylos kontekste teisėjų kolegija atkreipė dėmesį ir į tai, kad tiek E. M., tiek kitas Bendrovės darbuotojas, norėdami įsitikinti, jog nebūtų pažeisti Azartinių lošimų įstatymo 10 straipsnio 9 dalies reikalavimai, prieš publikuojant interneto svetainėje (*duomenys neskelbtini*) reklaminį skydelį su tekstu „EURO 2016 čempionais taps KOMANDA“ konsultavosi su Lošimų priežiūros tarnybos (toliau – ir Tarnyba) specialistais, kurie šiuo klausimu pateikė savo poziciją. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad Bendrovė praeityje taip pat yra kreipusis į Tarnybą dėl konsultacijos dėl atitinkamos azartinių lošimų reklamos leistinumo, pateikdama kitų azartinius lošimus organizuojančių ūkio subjektų naudojamos reklamos pavyzdžius, todėl gavus atitinkamą Tarnybos konsultaciją kartu formavosi Bendrovės suvokimas apie tai, kas Tarnybos požiūriu laikytina leidžiama, o kas draudžiama azartinių lošimų reklama.

Taigi, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo vertinimu, šioje byloje susidarė situacija, kai dėl aiškumo stokojančio azartinių lošimų reklamos draudimo reguliavimo didelę reikšmę įgyjant Tarnybos lošimų organizatoriams teikiamoms konsultacijoms ir rekomendacijoms dėl tinkamo Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių lošimų ir loterijų organizavimą, įgyvendinimo, dėl Bendrovės atstovų ir Tarnybos specialistų nesusikalbėjimo buvo publikuotas aptariamo turinio reklaminis skydelis ir E. M. administracinėn atsakomybėn buvo patrauktas už reklaminės informacijos, kuri, kaip pagrįstai jis galėjo tikėtis, atitiko Azartinių lošimų įstatymo 10 straipsnio 9 dalies reikalavimus, paskelbimą.

Atsižvelgusi į išdėstytas aplinkybes, teisėjų kolegija konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nutraukė administracinio teisės pažeidimo bylą E. M., ir šį apeliacinės instancijos teismo nutarimą paliko galioti be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 16 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-35-788/2017

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

BK 68 straipsnio 2 dalies taikymas

Dėl paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje žemesnės instancijos teismai R. D. pripažino kaltu ir nuteisė pagal BK 281 straipsnio 5 dalį už Kelių eismo taisyklių (toliau – ir KET) 9, 19, 28, 133 punktų reikalavimų pažeidimus, dėl kurių įvyko eismo įvykis, kurio metu žuvo žmogus, laisvės atėmimu ketveriems metams. Vadovaujantis BK 75 straipsnio 1 dalimi, 2 dalies 7 punktu, R. D. paskirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymas buvo atidėtas trejiems metams paskiriant jam baudžiamojo poveikio priemonę – draudimą naudotis specialia teise – teise vairuoti kelių transporto priemones vienerius metus šešis mėnesius (BK 68 straipsnio 2 dalis).

Teisėjų kolegija, pasisakydama dėl R. D. paskirtos BK 68 straipsnyje nurodytos baudžiamojo poveikio priemonės termino, pažymėjo, kad paprastai kelių eismo saugumo bylose šio klausimo sprendimas priklauso nuo teismo išvados dėl KET pažeidimo pobūdžio, t. y., ar asmuo sąmoningai šurkščiai pažeidė eismo taisykles, lengvabūdiškai tikėdamasis išvengti baudžiamajame įstatyme numatytų padarinių, ar eismo įvykis kilo dėl nusikalstamo nerūpestingumo, dėl kažkokių aplinkybių kaltininkui nesuvokiant rizikingo elgesio pobūdžio ir nenumatant galimų padarinių. Teisėjų kolegija nurodė, kad abiejų instancijų teismai, sprenddami baudžiamojo poveikio priemonės klausimą, nepagrįstai akcentavo tik eismo taisyklių pažeidimo pobūdį, pavadindami jį šurkščiu, ir sunkius padarinius. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad šurkščiu pripažintinas tik toks eismo įvykis, kuris padarytas sąmoningai pažeidžiant Kelių eismo taisykles arba pažeidžiant jas dėl didelio neatsargumo. Tuo tarpu šioje baudžiamojoje byloje, atsižvelgiant į įvykio laiką ir vietą – žiemos metas, autostrada, R. D. vairuojamos transporto priemonės greitį – apie 80 km/h, t. y. žymiai mažesnis už leistiną autostradoje greitį, taip pat į tai, kad automobilis išvažiavo į priešingą eismo juostą ne dėl vairuotojo sąmoningų neteisėtų ar didelio neatsargumo veiksmų, pasireiškusių KET reikalavimų nevykdymu, o dėl apledėjusio kelio ruožo, dėl to vairuotojas nesugebėjo suvaldyti automobilio, teisėjų kolegijos nuomone, nebuvo pagrindo teismams pripažinti pažeidimą šurkščiu. Be to, teisėjų kolegija atkreipė dėmesį ir į tai, kad R. D. inkriminuoti tik bendro pobūdžio KET pažeidimai (nepasirinko saugaus greičio, kad, iškilus grėsmei eismo saugumui, galėtų suvaldyti transporto priemonę, sulėtinti važiavimo greitį, vairuojamos transporto priemonės nesustabdė), o nuo kelionės pradžios maršrutu Utena–Kaunas–Klaipėda iki įvykio momento vairuotojas jau buvo įveikęs apie 177 km atstumą ir galėjo įvertinti kelio dangą. Teisėjų kolegija pabrėžė, kad padarinių sunkumas, atsietai nuo eismo taisyklių pažeidimo pobūdžio, negali būti kriterijus vertinant KET pažeidimo šurkštumą, nes padariniai kelių eismo saugumo taisyklių bylose neretai yra atsitiktiniai ir ne visada priklauso nuo pažeidimo pobūdžio.

Atsižvelgęs į išdėstytus argumentus, kasacinis teismas sumažino R. D. paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės – draudimo naudotis specialia teise – teise vairuoti – laiką iki vienerių metų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-143-696/2017

BK 227 straipsnio 4 dalies taikymas

Dėl BK 227 straipsnio 4 dalies taikymo

Šioje baudžiamojoje byloje pirmosios instancijos teismas B. Z. dėl kaltinimo pagal BK 227 straipsnio 4 dalį už tai, kad jis policijos pareigūnams tiesiogiai žodžiu siūlė pinigų kava – 20 Eur dydžio kyšį už tai, kad jie įstatymų nustatyta tvarka nerašytų administracinio teisės

pažeidimo protokolo už jo padarytus administracinius teisės pažeidimus, išteisino kaip nepadariusį veikos, turinčios nusikalstamos veikos požymių. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas padarė priešingą išvadą ir, panaikinęs pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį, B. Z. pripažino kaltu ir nuteisė už nurodytą nusikalstamą veiką pagal BK 227 straipsnio 4 dalį.

Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl BK 227 straipsnio 4 dalies taikymo, pirmiausia pažymėjo, kad B. Z. padaryti KET pažeidimai nebuvo šiurkštūs ir neužtraukė pačių griežčiausių sankcijų, be to, iš bylos medžiagos matyti, kad B. Z. sutiko tik su vienu pažeidimu (sustojimu neleistinoje vietoje) ir tikėjosi, kad policijos pareigūnai atsižvelgs į tai, kad jis užsienietis, apsiribos įspėjimu ir leis važiuoti toliau. Kartu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad policijos pareigūnų bendravimas tarpusavyje ir su pažeidėju nepasižymėjo profesine etika, jie vartojo necenzūrinę leksiką, be to, gana subjektyviai sprendė, kiek pažeidimų užfiksuoti protokole. Be to, anot teisėjų kolegijos, per visą įrašytą policijos pareigūnų ir B. Z. pokalbį tiesioginio siūlymo duoti kyšį nenuskambėjo, atitinkamo veiksmo, pvz., pinigų parodymo ar palikimo, taip pat nebuvo. Kasacinis teismas taip pat sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad tariamą nuosaka išsakyta užuomina apie galimybę duoti 20 eurų „kavai“ ir B. Z. samprotavimai apie tai, kuo skiriasi kyšis nuo atsidėkojimo, ar įmanoma susitarti su Latvijos ir Estijos policija, nėra pakankamas pagrindas konstatuoti visus būtinus objektyvius ir subjektyvius kyšio siūlymo kaip nusikalstamos veikos požymius. Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai atsižvelgė ir į nevienkartinius policijos pareigūnų bandymus išgauti iš B. Z. konkretnį kyšio siūlymą – vien policininkas A. T. tris kartus klausė jo, kam jis norėjo duoti kavai. Ši aplinkybė, teisėjų kolegijos nuomone, kelia abejonių, ar policininkų veiksmai inicijuojant ikiteisminį tyrimą dėl kyšio siūlymo nebuvo nulemti vien tik noro „pamokyti“ nesukalbama ir, jų nuomone, įžūlų vairuotoją, tuo labiau, kad atsakydamas į tokius pareigūno klausimus, B. Z. nė karto tiesiogiai nepartvirtino savo ketinimų duoti kyšį, o vieną kartą nedviprasmiškai juos paneigė. Pasak teisėjų kolegijos, abejones dėl ketinimų duoti kyšį realumo sustiprino ir tai, kad trims pareigūnams papirkti neva buvo siūloma 20 Eur kyšio suma.

Atsižvelgusi į byloje nustatytas aplinkybes ir išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija apeliacinės instancijos teismo apkaltinamąjį nuosprendį panaikino ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-140-788/2017

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas

BPK 58 straipsnio taikymas

Dėl BPK 58 straipsnio taikymo

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje pirmosios instancijos teismas 2016 m. birželio 13 d. priėmė nuosprendį, kuriuo nuteisti S. S., V. Č., R. N. ir I. K. 2012 m. gruodžio 5 d. prokuroro nutarimu ši byla buvo išskirta iš ikiteisminio tyrimo, kuriame nurodytą pirmosios instancijos teismo nuosprendį priėmusi teisėja, kaip ikiteisminio tyrimo teisėja, 2015 m. rugpjūčio 4 d. nutartimi atmetė įtariamąsias S. S. skundą dėl prokurorės, atlikusios ikiteisminius tyrimus, nušalinimo. Apeliacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs bylą apeliacine tvarka pagal nuteistųjų S. S. ir V. Č. apeliacinius skundus dėl pirmosios instancijos teismo 2016 m. birželio 13 d. nuosprendžio, padarė išvadą, kad šį nuosprendį priėmusi pirmosios instancijos teismo teisėja pažeidė BPK 58 straipsnio 2 dalies 2 punkto nuostatas, nes priėmė pirmiau minėtą 2015 m. rugpjūčio 4 d. nutartį, kurioje sprendė S. S. skundą dėl prokurorės nušalinimo, o šis procesinis sprendimas (nutartis) kelia abejonių dėl teisėjos nešališkumo. Kartu apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad minėtos bylos (ikiteisminiai tyrimai) laikytinos ta pačia byla. Dėl to apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo 2016 m. birželio 13 d. nuosprendį panaikino ir bylą perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Pasisakydamas dėl pirmosios instancijos teismo šališkumo BPK 58 straipsnio 2 dalies 2 punkto prasme, kasacinis teismas pirmiausia atkreipė dėmesį į tai, kad apeliacinės instancijos teismas neteisingai konstatavo, kad byla, kurioje pirmosios instancijos teismo teisėja priėmė 2016 m. birželio 13 d. nuosprendį, ir byla, kurioje ši teisėja, kaip ikiteisminio tyrimo teisėja, priėmė 2015 m. rugpjūčio 4 d. nutartį, laikytinos kaip „tos pačios“, nes nusikalstamos veikos, kuriomis kaltinamos S. S., V. Č. ir kiti, kaip nurodyta teismo nutartyje, savo pobūdžiu yra tapačios. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad iš tiesų šiose atskirtose bylose nusikalstamos veikos yra skirtingos, padarytos kitu laiku, prieš kitus asmenis ir pan., o vien nusikalstamų veikų panašus pobūdis ar tie patys BK specialiosios dalies straipsniai, pagal kuriuos jos kvalifikuojamos, nesuteikia pagrindo teigti, kad bylos yra „tos pačios“. Be to, minėta pirmosios instancijos teismo teisėja nei sprendė bylą (ikiteisminių tyrimų) atskyrimo klausimo, nei turėjo procesinę galimybę bylas sujungti, o iš bylos medžiagos matyti, kad ikiteisminiai tyrimai pabaigti skirtingu laiku ir bylos, surašius kaltinamuosius aktus, kaip atskiros perduotos teismui (nagrinėjama byla – 2013 m. sausio 4 d., o byla, iš kurios ji išskirta – 2015 m. rugpjūčio 20 d.). Taigi, teisėjų kolegijos nuomone, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai bylą (ikiteisminių tyrimų) išskyrimą susiejo su teisėjos nešališkumu. Kartu teisėjų kolegija pažymėjo ir tai, kad minėta teisėja, priimdama nutartį kaip ikiteisminio tyrimo teisėja, neišreiškė pozicijos, neišdėstė teiginių, kurie parodytų jos nuomonę dėl bylos baigties, S. S. pareikštų įtarimų pagrįstumo, nepasisakė dėl įrodymų vertinimo, t. y. nutarties turinys nesuteikia pagrindo abejoti teisėjos nešališkumu.

Taigi, atsižvelgęs į tai, kad skundžiamą nutartį priėmęs apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo teisėjos šališkumą BPK 58 straipsnio 2 dalies 2 punkto prasme konstatavo nepagrįstai, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį panaikino ir baudžiamąją bylą perdavė iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-118-222/2017

III. CIVILINĖS BYLOS

Šeimos teisė

Dėl CK 3.279 straipsnio taikymo

Mirusiojo įpėdiniai prašė priteisti iš palikėjo sutuoktinės, kuri buvo jo rūpintoja, žalos, patirtos dėl palikėjo turto iššvaistymo ir piktnaudžiavimo rūpintojo teisėmis, atlyginimą. Pirmosios instancijos teismas ieškinio dalį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas ieškinį atmetė.

Apžvelgiamoje byloje nustatyta, kad atsakovė buvo paskirta palikėjo (sutuoktinio), ieškovo tėvo, rūpintoja CK 3.279 straipsnio pagrindu. Šiuo pagrindu paskirtas rūpintojas atstovauja rūpintiniam atliekant tam tikrus veiksmus, tačiau sprendimą dėl šių veiksmų paprastai priima rūpintinis, kuris yra veiksnus ir gali suprasti savo veiksmų tikslus ir padarinius, tik dėl objektyvių priežasčių (sveikatos būklės) jų negali atlikti pats. Rūpintojo ir rūpintinio santykiams CK 3.244 straipsnyje įtvirtinti ribojimai taikomi tiek, kiek neprieštarauja jų sudarytai sutarčiai (CK 3.279 straipsnio 5 dalis), nes CK 3.244 straipsnyje nustatyti ribojimai visų pirma skirti neveiksnaus ar ribotai veiksnaus asmens turto ir pajamų naudojimo apsaugai užtikrinti, nustatant papildomas garantijas, tokias kaip teismo leidimas disponuoti atitinkamo dydžio pinigų suma ar nekilnojamuoju turtu, tačiau tai nereiškia, kad šios papildomos garantijos visais atvejais turi būti taikomos ir rūpintojui, tvarkančiam veiksnaus asmens turtinius reikalus CK 3.279 straipsnio pagrindu. Kasacinis teismas pažymėjo, kad rūpintoją ir rūpintinį siejantys tarpusavio šeiminiai santykiai nereikalauja rašytinės pavidimo sutarties, kaip nustatyta CK 3.279 straipsnyje, nes jų tarpusavio teisės ir pareigos, t. y. vidiniai atstovavimo santykiai, yra apibrėžti šeimos teisės normų. CK 3.27 straipsnyje nustatyta, kad abu sutuoktiniai privalo pagal galimybes prisidėti prie bendrų šeimos poreikių tenkinimo. Toks prisidėjimas, be kita ko, gali reikšti ir asmeninių lėšų ar turto naudojimą šeimos namų ūkiui išlaikyti.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad įgaliojimas, išduotas nesant rašytinės pavidimo sutarties tarp rūpintojo ir rūpintinio, yra skirtas išoriniams atstovo ir atstovaujamojo santykiams su trečiaisiais asmenimis. Tokiu atveju jau pats įgaliojimo išdavimas patvirtina esant sutartinius atstovavimo santykius. Apžvelgiamoje byloje nustatyta, kad sutuoktinio išduotame įgaliojime buvo apibrėžta, kokius veiksmus jo vardu gali atlikti atsakovė, ir nebuvo nustatyti jokie apribojimai, todėl šiuo atveju CK 3.244 straipsnyje nustatyti ribojimai neturi būti taikomi, nes taip būtų siaurinamai aiškinami tarp šalių, t. y. sutuoktinio ir atsakovės, susiklostę atstovavimo santykiai ir pažeistas sutarties laisvės principas (CK 6.156 straipsnis). Kasacinis teismas konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai sprendė, jog atsakovė atsakingai prižiūrėjo sergantį sutuoktinį, rūpestingai slaugė jį, kas reikalavo lėšų, kurių atsakovė, būdama pensinio amžiaus, neįgali, pakankamai neturėjo. Kadangi iki susirgdamas sutuoktinis rūpinosi ne tik savo, bet ir atsakovės finansine gerove, kokybišku ir visaverčiu gyvenimu, atsakovė sąskaitose esančias lėšas naudojo sutuoktinio ir šeimos poreikiams tenkinti, kas atitiko rūpintinio ir atstovaujamojo interesus. Kasacinis teismas sutiko su apeliacinės instancijos teismo išvadomis, kad byloje nėra jokių duomenų ir juos pagrindžiančių įrodymų, jog atsakovė būtų iššvaisčiusi sutuoktinio lėšas ar jas kitaip netinkamai panaudojusi tikslams, nesusijusiems su šeimos poreikių tenkinimu.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-242-687/2017

Dėl nepilnamečio vaiko išlaikymo skolos priteisimo

Ieškovė teismo prašė iš atsakovo priteisti jį nepilnamečiam vaikui išlaikymą, mokamą periodinėmis išmokomis kas mėnesį, ir išlaikymo įsiskolinimą. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinio dalį tenkino.

Kasacinis teismas sutiko su žemesnės instancijos teismų nustatytu iš atsakovo nepilnamečiam sūnui priteistino išlaikymo dydžiu – 175 Eur per mėnesį. Pasisakydamas dėl išlaikymo įsiskolinimo dydžio, kasacinis teismas nurodė, kad nagrinėjant bylą atsakovas neįrodinėjo, jog aplinkybės, kurios yra svarbios nustatant išlaikymo dydį (tėvų gaunamos pajamos, turimas turtas, vaikui išlaikyti būtinos išlaidos, vaiko poreikiai), iki ieškinio padavimo ir ieškinio padavimo dieną buvo skirtingos, t. y. byloje nebuvo nustatyta, kad iki ieškinio padavimo vaiko poreikius tenkino mažesnė suma arba atsakovo finansinės galimybės teikti 175 Eur per mėnesį išlaikymą atsirado tik ieškinio padavimo dieną. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl pirmosios instancijos teismo priteisto išlaikymo įsiskolinimo dydžio pagrįstumo, nurodė, kad tokia situacija, kai atsakovas niekada neteikė išlaikymo šalių sūnui, ieškovę tenkino gana ilgą laikotarpį. Teismas sprendė, kad ieškovė, gera valia prisiėmusi pareigą viena išlaikyti sūnų, praeityje jau yra patenkinusi sūnaus poreikius, todėl negalima teigti, kad, teismui sumažinus įsiskolinimo dydį, pažeidžiami vaiko interesai, nes jam išlaikymą teikė tik vienas iš tėvų. Kasacinis teismas pažymėjo, kad tikrasis prievolinio išlaikymo teisinio santykio subjektas yra vaikas, išlaikymui gaunamas turtas ar lėšos yra vaiko nuosavybė, o tėvai turi tik tvarkymo teisę (uzufruktą). Tėvams, kaip uzufruktoriams, tenkančios pareigos, susijusios su vaiku nuosavybės teise priklausančio turto, be kita ko, gaunamo ir kaip išlaikymas, tvarkymu, turi būti vykdomos sąžiningai, atidžiai ir rūpestingai. Nagrinėjamu atveju ieškovė nesikreipė į atsakovą, kad jis prisidėtų prie nepilnamečio sūnaus išlaikymo, tačiau ši aplinkybė savaime nereiškia, kad vaiko poreikiai buvo mažesni, ir pan. Remdamasi išdėstytais argumentais kasacinio teismo teisėjų kolegija suformulavo tokią teisės taikymo taisyklę: vien ta aplinkybė, kad vienas iš tėvų, su kuriuo gyvena nepilnametis vaikas, ilgą laiką nereikalauja išlaikymo vaikui iš antrojo tėvo ir vaiką išlaiko vienas, pati savaime nėra pagrindas mažinti išlaikymo įsiskolinimą, nes išlaikymui gautinos lėšos yra vaiko, o ne tėvo (motinos) nuosavybė. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas pripažino nepagrįsta apeliacinės instancijos teismo išvadą dėl išlaikymo įsiskolinimo dydžio sumažinimo.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pakeitė bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir padidino ieškovei iš atsakovo priteistino išlaikymo įsiskolinimo dydį.

Sutarčių teisė

Dėl vekselio laiduotojo atsakomybės ir jo laidavimo prievolės pabaigos

Ieškovė prašė priteisti solidariai iš atsakovų - vekselio davėjo ir jo laiduotojos (sutuoktinės) – negražintą skolą ir palūkanas. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas ieškovės ieškinio dalį atsakovei (laiduotojai) atmetė.

Kasacinis teismas yra nurodęs, kad vekselio laidavimą ir CK reglamentuotą laidavimą vienija ta pati prievolių įvykdymo užtikrinimą apibūdinanti sąvoka, tačiau vekselio laidavimas yra savarankiškas prievolės pagal vekselį įvykdymo užtikrinimo būdas, reglamentuotas Lietuvos Respublikos įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatyme (toliau – ĮPVĮ). Kasacinis teismas pažymėjo, kad ĮPVĮ 55 straipsnio 1 dalies 3 punktas reglamentuoja reikalavimo teisę įvykdyti prievolės pagal vekselį šio įstatymo tvarka. Minėta įstatymo norma nereglamentuoja prievolių galiojimo ar pabaigos, taip pat ir vekselio laidavimo galiojimo ar pabaigos. Ji reglamentuoja procedūros pažeidimo teisinę pasekmę, t. y. dėl procedūros pažeidimo prarandama teisė dėl skolos išieškojimo ne teismo tvarka. Teisės išieškoti skolą ne ginčo tvarka pagal vekselį iš davėjo, laiduotojo ar kitų įsipareigojusių asmenų praradimas pagal šios normos sąlygas nereiškia prievolės pabaigos vekselio laiduotojui. Kasacinis teismas pažymėjo, kad nors vekselio laidavimo ypatumai yra reglamentuoti ĮPVĮ, tačiau tai savaime nereiškia, jog tokiu reglamentavimu yra paneigta pati laidavimo, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo būdo, esmė. Kasacinis teismas konstatavo, kad ĮPVĮ įtvirtina platesnę laidavimo apimtį, kadangi laiduotojo prievolė kreditoriui galioja ir tuo atveju, kai pagrindinė prievolė dėl kurios nors priežasties negalioja. Atitinkamai pagal CK laiduotojui suteikiama didesnė gynyba – jis turi teisę gintis nuo prievolės vykdymo pateikdamas įrodymus, kad laidavimas baigėsi, kai baigėsi juo užtikrinta prievolė, ar kitais CK nustatytais pagrindais. Šiomis nuostatomis vadovaujamosi, kai dėl vekselių įsipareigojimo ir laiduotojo įsiskolinimo priteisimo sprendžiama teisme. Kasacinis teismas pripažino pagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, kad nėra jokio pagrindo teigti, jog ieškovė prarado teisę pareikšti ieškinio reikalavimą vekselio laiduotojai, nes šiuo atveju taikytina bendroji laidavimo pasibaigimo taisyklė – laidavimas galioja tol, kol neįvykdyta juo užtikrinta prievolė (CK 6.87 straipsnio 1 dalis).

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir paliko pirmosios instancijos teismo sprendimą galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-269-695/2017

Viešieji pirkimai

Dėl tiekėjų galimybės vykdant viešojo pirkimo sutartį remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais ir perkančiųjų organizacijų teisės tikslinti pirkimo dokumentuose įtvirtintus reikalavimus

Ieškovė (konkurso dalyvė, tiekėja) prašė panaikinti atsakovės (perkančiosios organizacijos) atviro konkurso dėl statybos darbų sąlygas, susijusias su specialiais tiekėjų kvalifikacijos reikalavimais ūkio subjektų grupei, ketinančiai teikti bendrą pasiūlymą, ir perkančiosios organizacijos sprendimą atmesti ieškovės pretenziją. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Apžvelgiamoje byloje kasacinis teismas kreipėsi su klausimais į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – Teisingumo Teismas). Atsižvelgiant į tai, 2017 m. balandžio 5 d. Teisingumo Teismas priėmė sprendimą *Borta* (C-298/15) (toliau – Prejudicinis sprendimas), kuriame konstatuota, kad Lietuvos įstatymo leidėjo tikslas užtikrinti darbų kokybę ir sąžiningą ūkio subjektų tarpusavio varžymąsi iš esmės yra teisėtas, tačiau priemonės jam pasiekti – Viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPĮ; įstatymo redakcija, galiojusi iki 2017 m. liepos 1 d.) 24 straipsnio 5

dalys – neproporcingai suvaržė įsisteigimo laisvę ir laisvę teikti paslaugas. Nors neatmestina galimybė, kad tokie tikslai gali pateisinti tam tikrus teisės pasitelkti subrangovus apribojimus, tačiau VPI 24 straipsnio 5 dalis viršija tai, kas būtina šiems tikslams pasiekti, nes ji apskritai draudžia pasinaudoti tokia teise atlikti darbus, kurie perkančiosios organizacijos kvalifikuoti kaip „pagrindiniai“. Kasacinio teismo vertinimu, Teisingumo Teismo išvados nurodytame Prejudiciniame sprendime reiškia draudimą riboti subrangą vien tik dėl to, kad kitos teisinės ūkio subjektų bendradarbiavimo formos, *a fortiori* (ypač) jungtinė veikla (partnerystė), įstatymų leidėjui (ar perkančiosioms organizacijoms) atrodo patikimesnės. Jei perkančiosios organizacijos gali veiksmingai patikrinti subrangovo kvalifikaciją, jos negali apriboti jo teisės atlikti pagrindiniais įvardytų darbų tik dėl šio ir tiekėjo, pateikusio pasiūlymą, teisinių santykių pobūdžio ar subrangovo teisinės atsakomybės tik tiekėjui, o ne patiems užsakovams.

Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į Prejudiciniame sprendime Teisingumo Teismo pateiktus išaiškinimus ir teisinį vertinimą dėl VPI 24 straipsnio 5 dalies neatitikties Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 49 ir 56 straipsnių nuostatomis, sprendė, kad aptariama įstatymo nuostata prieštarauja aukštesnės galios (Europos Sąjungos teisės) normoms, todėl visos perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai, įskaitant atsakovę, neturi ir neturėjo teisės ja pasinaudoti, t. y. viešojo pirkimo sąlygose aiškiai nurodyti, kad tiekėjas negali pasitelkti subrangovų darbams, kurie pirkėjo sprendimu nustatyti kaip pagrindiniai. Dėl to kasacinis teismas konstatavo, kad ginčo Konkurso sąlygoje įtvirtintas subrangos ribojimas „pagrindinių“ darbų atžvilgiu neteisėtas.

Kasacinis teismas taip pat sprendė, kad ginčo Konkurso sąlyga, nustatanti reikalavimą, jog partnerio įnašas (darbų mastas) atitiktų jo įnašą tenkinant Konkurso sąlygų reikalavimą pagal patirtį, prieštarauja VPI 32 straipsnio 3 dalies tikslui leisti ūkio subjektams laisvai bendradarbiauti vykdant įsipareigojimus užsakovui, taip pat neatitinka Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtintų griežtų ir siaurai taikomų sąlygų tokį bendradarbiavimą riboti dėl svarbių, su atitinkamu viešuoju pirkimu susijusių aplinkybių. Apžvelgiamoje byloje atsakovė neįrodė, kad visi rangos darbai pasižymi tokiu išskirtinumu, jog dėl to leistinas ūkio subjektų pajėgumų sumavimo ribojimas, įtvirtintas ginčo Konkurso sąlygoje.

Kasacinis teismas nurodė, kad atsakovė, pasinaudodama VPI 27 straipsnio 4 dalyje nustatyta teise, kelis kartus (savo iniciatyva bei gavusi ieškovės pretenziją) tikslino Konkurso ginčo sąlygas. Teisingumo Teismas Prejudiciniame sprendime, konstatavo, kad perkančiajam subjektui taip pat turi būti leidžiama padaryti tam tikrus pirkimo sąlygų pakeitimus, be kita ko, susijusius su profesinių pajėgumų reikalavimais ir jų sumavimo tvarka, su sąlyga, kad paisoma nediskriminavimo ir vienodo požiūrio principų, taip pat skaidrumo pareigos.

Šie reikalavimai reiškia, *pirma*, kad atitinkami pakeitimai, nors ir svarbūs, neturi būti tokie esminiai, kad pritrauktų potencialių dalyvių, kurie, jei šių pakeitimų nebūtų buvę padaryta, nebūtų galėję pateikti pasiūlymo; be kita ko, taip galėtų būti, kai dėl pakeitimų pirkimo pobūdis iš esmės pasikeičia, palyginti su tuo, kas buvo nustatyta iš pradžių; *antra*, apie šiuos pakeitimus turi būti tinkamai paskelbta, kad visi potencialūs pakankamai informuoti ir įprastai rūpestingi dalyviai galėtų su jais susipažinti tokiomis pačiomis sąlygomis ir tuo pačiu momentu; *trečia*, šis reikalavimas taip pat reiškia, viena vertus, kad tie pakeitimai turi būti daromi prieš dalyviams pateikiant pasiūlymus, ir, kita vertus, šių pasiūlymų pateikimo terminą reikia pratęsti, jeigu jie yra svarbūs, taip pat kad šio pratęsimo trukmė turi atitikti pakeitimų svarbą ir būti pakankama tam, kad suinteresuotieji ūkio subjektai galėtų atitinkamai pritaikyti savo pasiūlymus (toliau kartu – *Borta* kriterijai).

Kasacinis teismas sprendė, kad Konkurso ginčo sąlygų pakeitimas atitinka *Borta* kriterijus ir nepažeidžia tiekėjų lygiateisiškumo ir skaidrumo principų, nes atsakovė – Konkurso ginčo sąlygose, įtvirtintus reikalavimus ne švelnino, o griežtino; įdėdama skelbimus apie informacijos papildymus į Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą, tinkamai įvykdė pareigas, kad visi potencialūs pakankamai informuoti ir įprastai rūpestingi ūkio subjektai galėtų su pakeitimais susipažinti tokiomis pačiomis sąlygomis ir tuo pačiu metu; abiem ginčo sąlygų keitimo atvejais pratęsė pasiūlymų pateikimo terminus.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir tenkino ieškinio dalį dėl Konkurso ginčo sąlygų pripažinimo neteisėtomis

bei nutraukė bylos dalį dėl reikalavimo panaikinti perkančiosios organizacijos sprendimą atmesti ieškovės pretenziją.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-279-690/2017

Dėl šalių sudarytos taikos sutarties patvirtinimo ir viešojo pirkimo sąlygų, kuriomis apibrėžtas pirkimo modelis, pagal kurį už skirtingus objektus nežinant tikslaus dalies jų kiekio numatoma atsiskaityti viena fiksuota kaina, teisėtumo

Ieškovė (tiekėja, konkurso dalyvė) prašė panaikinti atsakovės (perkančiosios organizacijos) viešojo pirkimo (dėl medicininius tyrimus atliekančios automatizuotos laboratorinės sistemos nuomos) techninės specifikacijos sąlygas kaip nepagrįstai ribojančias tiekėjų konkurenciją, nustatančias pernelyg aukštus, neadekvačius ir neproporcingus reikalavimus, kuriuos visus atitinka tik vienas gamintojas. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasaciniame teisme buvo sprendžiama dėl šalių sudarytos taikos sutarties, kurioje buvo siekiama ginčijamą pirkimo sąlygas pakeisti, patvirtinimo.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad iš 2017 m. balandžio 5 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) sprendimo *Borta* (C-298/15) matyti, jog viešojo pirkimo nuostatų keitimo teisėtumo vertinimo sąlygos taikomos neapsiribojant tiekėjų kvalifikacijos reikalavimais. Teisingumo Teismas nurodė, kad viešojo pirkimo sąlygų, be kita ko, dėl profesinių pajėgumų reikalavimų, keitimas, laikantis *Borta* kriterijų, atitiks nediskriminavimo ir vienodo požiūrio principus, taip pat skaidrumo pareigą. Teisingumo Teismas šiame sprendime taip pat pateikė nuorodas į savo praktiką, kurioje buvo konstatuota, kad perkantysis subjektas iš principo negali keisti esminių pirkimo sąlygų, įskaitant technines specifikacijas ir sutarties sudarymo kriterijus, kuriomis atitinkami ūkio subjektai teisėtai rėmėsi.

Kasacinis teismas dėl leistinumo keisti viešojo pirkimo sąlygas, atsižvelgiant į potencialių (naujų) dalyvių pritraukimo ribojimą, konstatavo, kad pirmasis *Borta* kriterijus turėtų būti vertinamas daugiau *de jure* (teisiskai), o ne *de facto* (faktiškai), t. y. turi būti vertinama potenciali galimybė, kad po pakeitimų galėtų atsirasti naujų dalyvių. Šiam vertinimui nėra tiek svarbios faktinės aplinkybės, kad, pakeitus dalyvavimo viešojo pirkimo konkurse nuostatas, naujų dalyvių neatsirado. Daug svarbiau nustatyti pakeistos (ar siekiamos pakeisti) viešojo pirkimo sąlygos turinį ir jos taikymo padarinius. Atsižvelgiant į tai, spręstina, ar keičiamoje viešojo pirkimo sąlygoje tiesiogiai įtvirtinti tam tikri ribojimai ar apskritai kokie nors reikalavimai, kurie, kad ir netiesiogiai, bet siaurinamai apibrėžia tiekėjų pajėgumą ar pirkimo objektą (ar kitokio pobūdžio nuostatą), t. y. įtvirtina sąlygą, kurią atitinka (įskaitant ir paprastą prisitaikymą prie iškeltų reikalavimų, pavyzdžiui, nuostatas dėl įpakavimo) ne absoliuti dauguma atitinkamų tiekėjų ar pirkimo objektų.

Pažymėtina, kad toks vertinimas pirmiausia atliekamas dėl viešojo pirkimo sąlygos keitimo, o ne jos pirminio nustatymo teisėtumo. Vienintelė aplinkybė, kad dėl atitinkamos pirkimo sąlygos ne visi pageidaujantys tiekėjai gali pateikti pasiūlymus, savaime nereiškia jos neteisėtumo. Kai viešojo pirkimo nuostatos pakeitimu pirmiau nurodyto pobūdžio reikalavimų atsisakoma apskritai ar atitiktis jiems palengvinama, *de jure* laikytina, kad toks viešojo pirkimo sąlygos pakeitimas gali pritraukti naujų dalyvių, kurių dalyvavimas dėl pradinės konkurso nuostatos redakcijos buvo apribotas. Toks pirkimo sąlygų keitimo teisėtumo vertinimo modelis iš esmės turėtų būti aktualus ir sprendžiant dėl to, kokius padarinius teismui taikyti, kai atitinkama viešojo pirkimo sąlyga pripažįstama neteisėta. Kasacinis teismas sprendė, kad siekiamas pakeisti (pakeisto) reikalavimas, susijęs su skirtingų bangų ilgių kiekiu (iš trylikos į dvyliką), pažeidžia imperatyvius viešųjų pirkimų skaidrumo ir tiekėjų lygiateisiškumo principus, nes byloje nėra įtikinamų duomenų (šios informacijos kasaciniam teismui šalys taip pat nepateikė), kad rinkoje nėra analizatoriaus, veikiančio su dvylika skirtingų bangų ilgių, kurio, be kita ko, techniškai nėra įmanoma pritaikyti prie perkančiosios organizacijos nustatytų pirminių viešojo pirkimo sąlygų reikalavimų, t. y. padidinti skirtingų bangų ilgių kiekį iš dvylikos į trylika.

Kasacinis teismas taip pat išaiškino, kad tiekėjui (ieškovui) nepripažįstamas teisinis suinteresuotumas ginčyti perkančiųjų organizacijų sprendimus, *a fortiori* nustatyti atitinkamas

viešojo pirkimo sąlygas, viešojo pirkimo tikslo – sudaryti viešojo pirkimo sutartį racionaliai naudojant tam skirtas lėšas – pagrindu, jei ginčijami perkančiųjų organizacijų veiksmai nepažeidžia jo subjektinių kaip viešojo pirkimo dalyvio teisių.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad, kai perkančioji organizacija nustato, kad pirkimo objekto apimtis (kiekiai) yra tokio orientacinio pobūdžio, kad gali būti nepasiekta viršutinė jos riba arba ji gali būti viršijama trečdaliu, tokia situacija *de jure* tampa labai artima tai, kai pirkimo objekto apimtis visai neapibrėžta. Kasacinis teismas konstatavo, kad ieškovės ginčijamos viešojo pirkimo sąlygos, pagal kurias objektyviai aiškiai neapibrėžtos pirkimo objekto dalies (tyrimų) apimtys kainos apskaičiavimas ir atliekami mokėjimai viešojo pirkimo laimėtojų vykdant sutartį pažeidžia skaidrumo ir tiekėjų lygiateisiškumo principus, suponuoją prielaidas atsakovei permokėti už naudą, kurios galimai negaus, todėl nesuderinamos su racionalaus lėšų panaudojimo tikslu, be to, jomis tiekėjams neproporcingai užkraunama sutarties vykdymo rizika.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir tenkino ieškinio dalį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-258-378/2017

Dėl pagrindo vieno iš tiekėjų pateiktus duomenis pripažinti konfidencialia informacija ir teismo nutarties dėl tokio pripažinimo ginčijimo galimybių

Ieškovė (viešojo pirkimo konkurso dalyvė) prašė teismo panaikinti atsakovės (perkančiosios organizacijos) sprendimus, kuriais buvo atmetos ieškovės pretenzijos dėl viešojo pirkimo, ir atsakovės sprendimą dėl trečiojo asmens pripažinimo viešojo pirkimo konkurso laimėtoja. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai atmetė ieškinį, taip pat pripažino atsakovės ir trečiojo asmens (viešojo pirkimo konkurso laimėtojos) pateiktus papildomus dokumentus apie siūlomos įrangos techninę komplektaciją nevieša bylos medžiaga ir neleido su jais susipažinti tretiesiems asmenims.

Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad informacijos įslaptinimas viešųjų pirkimų procedūroje yra išimtis iš bendros taisyklės, atsižvelgiant į tai, kad konfidencialios informacijos apsaugos tikslas – teisėta viešumo ribojimo priemonė, ji turi būti aiškinama siaurai, nepažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatyme (toliau – VPĮ) įtvirtintų skaidrumo ir konkurencijos principų bei tiekėjų teisės į veiksmingą pažeistų teisių gynybą. Informacijos kaip konfidencialios kvalifikavimas pirmiausia priklauso nuo tiekėjo nurodymo apie tai pasiūlyme, tačiau toks tiekėjo nurodymas nėra privalomas perkančiajai organizacijai, perkančioji organizacija turi įvertinti prašomos įslaptinti informacijos pobūdį ir nuspręsti, ar prašymas pagrįstas; prašantis įslaptinti informaciją tiekėjas turi pateikti patikimus argumentus, kad duomenų atskleidimas pažeis jo teisėtus interesus.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad VPĮ atskirai neįtvirtinta konfidencialios informacijos – komercinės paslapties ir konfidencialiųjų pasiūlymų aspektų – samprata. Dėl to šiems santykiams taikytinos atitinkamos Civilinio kodekso nuostatos ir jų taikymo ir aiškinimo praktika.

Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad teisinė konfidencialios informacijos kategorija yra platesnė už teisinę komercinės paslapties kategoriją, taigi komercinės paslaptys yra viena iš konfidencialios informacijos rūšių. Informacija, kuri neatitinka komercinėms paslaptims keliamų reikalavimų, gali patekti į konfidencialios informacijos sąvoką ir šiuo pagrindu būti saugoma. Dėl teismo pareigų sprendžiant dėl civilinės bylos medžiagos pripažinimo nevieša, kasacinis teismas yra nurodęs, kad teismas, gavęs šalies prašymą dėl byloje pateiktos informacijos saugumo užtikrinimo ir (ar) bylos nagrinėjimo uždaramame posėdyje, visų pirma turėtų spręsti, ar pateikta informacija laikytina saugotina, ar yra pagrindas visą ar dalį pateiktos informacijos laikyti nevieša. Jei teismas nustato tokios apsaugos būtinumą, jis turėtų spręsti dėl bylos neviešumo apimtys. Pirmenybė turi būti teikiama kuo mažesniai viešumo ribojimui, t. y. tik saugotinos informacijos neviešumo užtikrinimui.

Šioje byloje perkančioji organizacija pateikė pirmosios instancijos teismui papildomus dokumentus, kuriais siekė įrodyti, kad pirkimą laimėjusios tiekėjos siūlomo kasos aparato įranga atitinka techninės specifikacijos reikalavimą turėti USB ir COM jungtis. Kartu perkančioji

organizacija pateikė prašymą pateikiamus dokumentus laikyti nevieša bylos medžiaga. Konkrečių argumentų, pagrindžiančių būtinumą išslaptinti prašomą informaciją, perkančioji organizacija nepateikė. Kasacinio teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismas nenurodė argumentų, koku pagrindu perkančiosios organizacijos pateiktą informaciją pripažįsta nevieša, t. y. kokius teisėtus ir kokių asmenų interesus jos atskleidimas gali pažeisti. Tokia teismo nutartis negali būti laikoma tinkamai motyvuota. Apeliacinės instancijos teismas šio trūkumo neištaisė, tik klaidingai nurodė, kad tokia nutartis negali būti peržiūrėta apeliacine tvarka, ir nepateikė tinkamų argumentų dokumentų išslaptinimo poreikiui pagrįsti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-301-469/2017

Dėl perkančiųjų organizacijų teisės nustatyti pirkimo objekto reikalavimus

Apžvelgiamoje byloje šalių ginčas kilo dėl viešojo medicinos prekių (analizatorių ir reagentų) pirkimo sąlygų teisėtumo. Dėl šalių ginčiui taikytinos teisės turinio aiškinimo kasacinis teismas kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – Teisingumo Teismas), kad šis priimtų prejudicinį sprendimą nagrinėjamoje byloje. Kasacinis teismas Teisingumo Teismui suformulavo klausimą, ar Direktyvos 2004/18 2, 23 straipsnių ir VI priedo nuostatos (kartu ar atskirai, bet jomis neapsiribojant) turi būti aiškinamos ir suprantamos taip, kad kai perkančioji organizacija – asmens sveikatos priežiūros įstaiga – viešojo pirkimo konkurso būdu siekia įsigyti prekes (medicinos diagnostikos įrangą ir priemones) ar tam tikras teises į jas tam, kad pati galėtų atlikti tyrimus, jos diskrecija apima teisę nustatyti tik tokias techninės specifikacijos sąlygas prekėms, kuriomis (sąlygomis) ne izoliuotai apibūdinamos atskiros įrangos ir (ar) priemonių veikimo (techninės) ir naudojimo (funkcinės) savybės, bet apibrėžiami atliktinų tyrimų kokybiniai parametrai ir tyrimų laboratorijos darbo veiksmingumas, kurių turinys turi būti atskirai aprašytas to paties viešojo pirkimo nuostatose.

Kasacinis teismas sustabdė civilinės bylos nagrinėjimą iki Teisingumo Teismo sprendimo gavimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-266-378/2017

Civilinio proceso teisė

Dėl Stokholmo arbitražo teismo ir Jungtinių Amerikos Valstijų teismo sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje bei palūkanų po arbitražo sprendimo priteisimo

Pareiškėjas prašė pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikos teritorijoje Stokholmo arbitražo sprendimą bei Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) teismo sprendimą. Lietuvos apeliacinis teismas netenkino prašymo, motyvuodamas visų pirma tuo, kad prašomi pripažinti užsienio arbitražo ir teismo sprendimai yra priimti daugiau nei prieš 5 metus, todėl tokių sprendimų pripažinimas ir leidimas vykdyti Lietuvos Respublikoje neatitiktų imperatyviųjų vykdymo procesą reglamentuojančių teisės normų, nustatančių vykdymo senaties terminus, t. y. pažeistų viešąją tvarką.

Kasacinis teismas nurodė, kad CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą 5 metų terminą vykdomajam dokumentui pateikti vykdyti nėra pagrindo vertinti kaip fundamentalų sąžiningo proceso principą ar imperatyviąją teisės normą, įtvirtinančią pagrindinius ir visuotinai pripažintus teisės principus, nes šis terminas nėra naikinamasis, pagal CPK 608 straipsnį jis gali būti atnaujinamas, be to, tik pripažintas užsienio arbitražo teismo sprendimas įgyja *res judicata* galią Lietuvos Respublikoje (CPK 809 straipsnio 1 dalis, 813 straipsnio 4 dalis). Todėl kasacinis teismas konstatavo, kad nėra teisinio pagrindo atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti Stokholmo arbitražo teismo sprendimą viešosios tvarkos išlygos pagrindu, vadovaujantis CPK 606 straipsnio 2 dalimi.

Kasacinis teismas darė išvadą, kad nors užsienio teismo (arbitražo) sprendimas yra vykdytinas dokumentas, tačiau kol jis nėra CPK, o užsienio arbitražo teismo sprendimo atveju – taip pat Komercinio arbitražo įstatymo ir 1958 m. Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo nustatyta tvarka pripažintas Lietuvos Respublikoje, jo priverstinis vykdymas nėra galimas Lietuvoje (CPK 809 straipsnio 1 dalis). Toks dokumentas neturi vykdomojo dokumento teisinio statuso ir jam netaikomos CPK VI dalies taisyklės. Būtent užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimas Lietuvoje išplečia jo galią į Lietuvą, o kol jis nėra pripažintas, Lietuvoje jis materialiuųjų teisinių padarinių nesukelia (išskyrus pačioms bylos šalims). Kasacinis teismas išaiškino, kad CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti terminas užsienio teismo (arbitražo) sprendimams vykdyti pradedamas skaičiuoti nuo kompetentingo Lietuvos Respublikos nacionalinio teismo procesinio sprendimo, kuriuo pripažįstamas užsienio teismo (arbitražo) sprendimas, įsiteisėjimo, kaip tai reglamentuota CPK 811¹ straipsnyje. Kasacinis teismas pažymėjo, kad užsienio valstybėje priimto teismo (arbitražo) sprendimo vykdymo senatis ir senatis kreiptis į teismą, siekiant inicijuoti arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti procesą, yra skirtingi dalykai. Lietuvoje galiojantys įstatymai tiesiogiai nenustato termino, per kurį gali būti kreipiamasi į kompetentingą Lietuvos Respublikos nacionalinį teismą dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo, tačiau CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta norma negali būti vertinama kaip nustatanti terminą, per kurį turi būti kreipiamasi į Lietuvos apeliacinį teismą dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje.

Kasacinis teismas atkreipė dėmesį, kad galioja bendrasis tarptautinės privatinės teisės principas *exequatur sur exequatur ne vaut*, kuris reiškia, kad teismo sprendimas, kuriuo atitinkamoje valstybėje pripažįstamas ar nepripažįstamas teismo sprendimas, pats nėra pripažinimo kitoje užsienio valstybėje objektas. Taigi, pripažinęs Lietuvos Respublikoje užsienio valstybės teismo sprendimą dėl teismo ar arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti toje užsienio valstybėje, Lietuvos Respublikos teismas iš esmės pripažintų tik tai, kad užsienio valstybės teismas pripažino ir leido vykdyti atitinkamą teismo ar arbitražo sprendimą savo valstybėje. Todėl tokio sprendimo dėl pripažinimo pripažinimas nėra galimas. Kasacinis teismas pažymėjo, kad galimos situacijos, kai dalis užsienio valstybės teismo sprendimo gali būti pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje objektas, o dalis – savaime negali būti. Tokiais atvejais pripažinimo ir leidimo vykdyti klausimą nagrinėjantis teismas kiekvieną užsienio valstybės teismo procesinio sprendimo dalį, kuria išspręsta dėl skirtingo reikalavimo, pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje tikslais vertina atskirai. Nustatęs, kad dalis užsienio valstybės teismo sprendimo negali būti pripažinimo objektas, teismas taiko CPK 812 straipsnio 2 dalį.

Kasacinis teismas sutiko su Lietuvos apeliacinio teismo išvada dėl nebuvimo pagrindo pripažinti JAV teismo sprendimo dalį dėl Stokholmo arbitražo teismo sprendimo pripažinimo JAV, nes JAV teismo sprendimas dėl šios dalies negali būti pripažinimo ir leidimo vykdyti objektas. Kadangi minėtu sprendimu, be kita ko, pareiškėjui iš suinteresuoto asmens buvo priteistos palūkanos, toks teismo sprendimas sukūrė šalims teises ir pareigas, todėl nurodyta sprendimo dalis gali būti pripažinimo Lietuvos Respublikoje objektas. Kasacinis teismas pažymėjo, kad Lietuva ir JAV nėra sudariusios tarptautinės sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse bylose, todėl JAV teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti klausimai turi būti nagrinėjami vadovaujantis CPK 809–815 straipsnių normomis. Atsižvelgdamas į tai, kad suinteresuotas asmuo neįrodinėjo, o bylą nagrinėjęs teismas nenustatė CPK 810 straipsnio 1 dalyje nurodytų pagrindų atsisakyti pripažinti JAV teismo sprendimą, kasacinis teismas sprendė, jog Lietuvos apeliacinis teismas, nesant teisinio pagrindo, nepagrįstai atsisakė pripažinti ir leisti vykdyti JAV teismo sprendimo dalį dėl išankstinių palūkanų priteisimo.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino Lietuvos apeliacinio teismo nutartį ir tenkino pareiškėjo prašymo dalį, pripažįstant ir leidžiant vykdyti Lietuvos Respublikoje Stokholmo arbitražo sprendimą, taip pat JAV teismo sprendimo dalį dėl išankstinių palūkanų priteisimo.

Dėl antstolio teisės gauti atlyginimą už vykdomojo dokumento įvykdymą

Pareiškėja (skolininkė) prašė panaikinti antstolio patvarkymą dėl vykdymo išlaidų išieškojimo, kuriuo nustatytas 27 779,99 Eur antstolio atlygis, ir nustatyti antstoliui 100 Eur atlyginimą. Pareiškėjos teigimu, teismo sprendimas buvo įvykdytas ne dėl antstolio vykdymo veiksmų, o pačiai pareiškėjai sumokėjus priteistą sumą, nežymiai praleidus antstolio raginime nurodytą terminą. Pirmosios instancijos teismas atmetė skundą, o apeliacinės instancijos teismas skundą tenkino – panaikino antstolio patvarkymą ir nustatė antstoliui 100 Eur atlygį.

Kasacinis teismas išaiškino, kad atlyginimo antstoliui suma negali būti skaičiuojama kaip atlyginimas už konkrečiai atliktą darbą, įvertinus darbo sąnaudas, sugaištą laiką, kitus konkrečius vykdymo veiksmus, nes antstolio atlyginimo dydis procentine išraiška pagal išieškotina iš skolininko sumą reglamentuotas teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352 patvirtintoje Sprendimų vykdymo instrukcijoje. Antstolio atlikti vykdymo veiksmai gali būti pagrindas spręsti dėl jo atlyginimo mažinimo. Konkretūs antstolio atlyginimo dydžio mažinimo atvejai aptariami formuojamoje kasacinio teismo praktikoje. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad kiekvienu atveju teismas privalo nustatyti, analizuoti ir vertinti konkrečios bylos aplinkybes ir dėl antstoliui priteistino atlyginimo dydžio spręsti siekdamas tiek skolininko, tiek antstolio teisėtų interesų pusiausvyros. Tuo atveju, kai skolininkas įvykdo vykdomąjį dokumentą (jo dalį) pasibaigus raginime (siūlyme) nustatytam terminui ir teismas nusprendžia, kad, atsižvelgiant į konkrečios nagrinėjamos bylos aplinkybes, šis atlyginimas mažintinas, tai antstoliui priteisiamas atlyginimas už vykdomojo dokumento (jo dalies) įvykdymą neturi būti mažesnis už Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytą minimalų šio atlyginimo dydį. Siekiant nustatyti konkretų atlyginimo dydį turi būti įvertintos faktinės bylos aplinkybės: skolininko pastangos atsiskaityti su išieškotoju iki priverstinio vykdymo pradėjimo, iki raginime nurodyto termino, ar skolininkas bendradarbiavo su antstoliu, išieškotojo ir antstolio veiksmai priverstinio vykdymo metu ir kt.; prieš sprendžiant apie konkretų atlyginimo dydį visų pirma turėtų būti nustatyta išieškotina ir išieškota suma, kurios pagal Sprendimų vykdymo instrukciją yra pagrindas apskaičiuoti atlyginimo dydį, tada pagal pateiktą išaiškinimą, atsižvelgiant į nustatytas bylos aplinkybes, spręsti, ar yra pagrindas šį atlyginimą sumažinti.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad Sprendimų vykdymo instrukcijos 50 punkto 1 lentelės 16 punkte nustatyta, jog atlygis antstoliui už 28 962 Eur ar didesnės sumos išieškojimą yra 4 procentai nuo išieškotos sumos, bet ne mažiau kaip 1737,72 Eur. Apžvelgiamoje byloje teismų nustatyta, kad iš pareiškėjos išieškotina suma buvo 644 237,16 Eur. Taigi pagal Sprendimų vykdymo instrukcijos 50 punkto 1 lentelės 16 punktą antstoliui apskaičiuotinas 25 769,49 Eur atlyginimas. Remdamasis nutartyje išdėstytais argumentais, kasacinis teismas pakeitė apeliacinės instancijos teismo nutartį ir antstoliui priteistą 100 Eur atlyginimą padidino iki 8000 Eur.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283-313/2017

Darbo teisė

Dėl uždarnosios akcinės bendrovės vadovo paskyrimo (išrinkimo) ir darbo sutarties su asmeniu, paskirtu laikinai eiti uždarnosios akcinės bendrovės vadovo pareigas, sudarymo bei pasibaigusios terminuotos darbo sutarties pripažinimo niekine ir negaliojančia

Ieškovė prašė pripažinti niekine ir negaliojančia jos ir atsakovo sudarytą darbo sutartį. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas konstatavo, kad bendrovės vadovas gali būti paskirtas (išrinktas) tik tam kompetentingo bendrovės organo (akcininkų susirinkimo ar valdybos) sprendimu. Tai yra būtinas juridinis faktas atstovavimui pagal įstatymą atsirasti. Be šio juridinio fakto tarp bendrovės ir

konkreto fizinio asmens gali atsirasti tik darbo santykiai ir (ar) sutartinio atstovavimo santykiai, tačiau šis asmuo negali įgyti bendrovės vadovo statuso pagal įstatymą. Kasacinis teismas pažymėjo, kad nei Akcinių bendrovių įstatymas (toliau – ABI), nei ieškovės įstatai nesuteikia teisės ieškovės valdybos pirmininkui sudaryti darbo sutartį su asmeniu, kuris vienašališkai yra skiriamas tik laikinai pavaduoti bendrovės vadovą, kol valdybos išrinktas nuolatinis bendrovės vadovas negali eiti pareigų dėl svarbių prižasčių (liga, atostogos, komandiruotės ar kt. svarbios priežastys), t. y. su bendrovės vadovą pavaduojančiu asmeniu. ABI 37 straipsnio 4 dalimi išskiriama tik viena kategorija asmenų, su kuriais darbo sutartį bendrovės vardu turi teisę sudaryti bendrovės valdybos pirmininkas, t. y. bendrovės valdybos išrinktas bendrovės vadovas. Remiantis ABI 37 straipsnio 8, 10 dalimis, su bet kuriais kitais asmenimis darbo sutartis bendrovės vardu turi teisę sudaryti bendrovės vadovas. Atsižvelgiant į tai, kasacinio teismo vertinimu, ieškovės valdybos pirmininkas, paskirdamas generalinį direktorių laikinai pavaduojantį asmenį, privalėjo laikytis ABI 37 straipsnio 4 dalyje ir lokaliniuose teisės aktuose įtvirtinto įgaliojimų apribojimo. Ginčo atveju atsakovas K. J. nebuvo ieškovės valdybos paskirtas (išrinktas) bendrovės vadovu, todėl kasacinis teismas konstatavo, kad atsakovas K. B., būdamas ieškovės valdybos pirmininkas, tačiau nebūdamas ieškovės vadovas, sudarydamas ginčijamą darbo sutartį su atsakovu K. J., kuris nebuvo ieškovės valdybos išrinktas bendrovės vadovu, neteisėtai įgyvendino ABI 37 straipsnio 8, 10 dalyse ir lokaliniuose teisės aktuose įtvirtintą bendrovės vadovo kompetenciją bei viršijo savo, kaip valdybos pirmininko, kompetenciją.

Kasacinis teismas konstatavo, kad ieškovė (darbdavė), būdama ginčijamos pasibaigusios terminuotos darbo sutarties šalis, turi teisinį suinteresuotumą dėl ginčo dalyko (CPK 5 straipsnio 1 dalis). Ginčijant sandorį, paprastai reiškiamas išvestinis reikalavimas dėl restitucijos taikymo, tačiau, kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad darbo teisėje restitucija negalima. Ieškovės pasirinktas pažeistų teisių gynimo būdas, išdėstytas ieškinio reikalavime, nevertintinas kaip teisiškai ydingas ar nesukursiantis teisinių pasekmių jo patenkinimo atveju. Kasacinio teismo vertinimu, teisiškai svariais, logiškais ir pagrįstais pripažintini ieškovės kasacinio skundo argumentai, kuriais teigiama, kad ieškinio reikalavimo patenkinimas jai sukeltų teises pasekmes, pašalinant iš ieškovės apyvartos ginčijamą darbo sutartį ir kartu panaikinant šios sutarties pagrindu ieškovei kylančias pareigas, o tai, jog byloje nereikšiami su pagrindiniu ieškinio reikalavimu susiję išvestiniai reikalavimai, negali daryti ieškinio nepagrįsto.

CK 1.92 straipsnyje reglamentuojama, kad jeigu asmuo atstovo įgaliojimus apribojo įstatymai ar sutartis ir atstovas šiuos apribojimus viršija, toks sandoris gali būti pripažintas negaliojančiu pagal atstovaujamojo ieškinį, jeigu atstovaujamas sandorio nepatvirtino (CK 2.133 straipsnis). Vertinant reikalavimą darbo sutartį pripažinti negaliojančia šioje teisės normoje įtvirtintu pagrindu konstatuotina, kad darbo sutartis sudaryta valdybos pirmininkui atsakovui K. B. viršijus savo, kaip valdybos pirmininko, kompetenciją ir viršijus atstovaujamojo – ieškovės – jam suteiktus įgaliojimus, nes jis sudarė darbo sutartį su vadovu nesant valdybos sprendimo skirti (išrinkti) atsakovą K. J. į vadovo pareigas. CK 2.133 straipsnio 9 dalyje reglamentuojama, kad jeigu atstovas veikė viršydamas savo teises, tačiau tokiu būdu, jog trečiasis asmuo turėjo rimtą pagrindą manyti, kad sudaro sandorį su tokią teisę turinčiu atstovu, sandoris privalomas atstovaujajam, išskyrus atvejus, kai kita sandorio šalis žinojo ar turėjo žinoti, kad atstovas viršija savo teises. Šioje byloje, atsižvelgiant į tai, kad darbo sutartis su atsakovu K. J. sudaryta dėl vienasmenio bendrovės valdymo organo funkcijų (pareigų), o jos sudarymo metu šis atsakovas buvo ieškovės valdybos narys ir žinojo (turėjo žinoti), jog vienasmenis valdymo organas gali būti skiriamas (išrenkamas) tik valdybos sprendimu, kasacinis teismas sprendė, kad atsakovas K. J. žinojo (turėjo žinoti) apie valdybos pirmininko atsakovo K. B. viršijimą įgaliojimų sudarant darbo sutartį. Dėl to yra pagrindas ginčijamą darbo sutartį pripažinti negaliojančia CK 1.92 straipsnyje įtvirtintu sandorių negaliojimo pagrindu.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir ieškinį tenkino.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-233-701/2017

Dėl garantijų laikinojo įdarbinimo įmonės darbuotojams, komandiruojamo darbuotojo statuso,

Ieškovė (laikinoji darbuotoja) prašė teismo priteisti iš atsakovės (laikinojo įdarbinimo įmonės) neišmokėtą darbo užmokestį, dienpinigius ir kitas su nutrūkusiais darbo santykiais susijusias išmokas. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Apžvelgiamoje byloje teismai nustatė, kad ieškovė (laikinoji darbuotoja) ir atsakovė (laikinojo įdarbinimo įmonė) sudarė neterminuotą laikinojo darbo sutartį, kurioje nurodyta, kad laikinojo darbo naudotojai – Švedijoje veikiančios sveikatos priežiūros ir slaugos įstaigos.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad laikinojo įdarbinimo įmonių darbuotojų garantijas nustato 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/104/EB dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones (toliau – direktyva 2008/104/EB). Ši direktyva taikoma darbuotojams, pasirašiusiems darbo sutartį ar turintiems darbo santykių su laikinojo įdarbinimo įmone, kurie paskirti laikinai dirbti įmonėse laikinojo darbo naudotojose joms prižiūrint ir vadovaujant (Direktyvos 2008/104/EB 1 straipsnio 1 dalis). Šiame teisės akte nenustatyta jo taikymo ribojimų tarptautinėms situacijoms. Direktyvos 2008/104/EB nuostatos nacionaliniu lygmeniu įgyvendintos Įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones įstatymu. Kadangi ieškovės su atsakove sudarytoje darbo sutartyje nenustatyta, kad tarp siuntimų bus mokamas toks pats darbo užmokestis kaip ir siuntimų metu, tai ieškovei darbo užmokestis darbo pas darbo naudotoją laikotarpiu turi būti bent toks, koks būtų taikomas, jeigu darbo naudotojas būtų jį tiesiogiai įdarbinęs toje pačioje darbo vietoje (Įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 3 punktas). Kasacinis teismas nurodė, kad bylą nagrinėję teismai nustatė, jog Švedijoje dirbant tiesiogiai pas darbo naudotoją už 1 darbo valandą yra gaunamas vidutinis 12,32 Eur darbo užmokestis (atskaičius 30 proc. mokesčių). Švedijoje dirbant tiesiogiai pas darbo naudotoją už 1 darbo valandą yra gaunamas mažiausiai 10,50 Eur darbo užmokestis (atskaičius 30 proc. mokesčių). Kasacinis teismas pažymėjo, kad atsižvelgdami į tai, jog ieškovei darbo užmokestis darbo pas darbo naudotoją laikotarpiu turi būti bent toks, koks būtų taikomas, jeigu darbo naudotojas būtų jį tiesiogiai įdarbinęs toje pačioje darbo vietoje, teismai, skaičiuodami, kokį darbo užmokestį gauna tiesiogiai Švedijoje veikiančiose sveikatos priežiūros ir slaugos įstaigose įsidarbinę slaugytojai, pagrįstai atskaitė 30 proc. mokesčių. Atsižvelgdamas į tai, kad ginčo darbo sutartimi sulgytas 11,70 Eur darbo užmokestis, atskaičius mokesčius (išdirbus Švedijoje iki 1850 valandų), yra didesnis negu mažiausias darbo užmokestis (10,50 Eur) dirbant tiesiogiai pas darbo naudotojus Švedijoje, kasacinis teismas sprendė, jog darbdavys nepažeidė Įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 3 punkto reikalavimą, kad laikinojo darbuotojo darbo užmokestis darbo pas darbo naudotoją laikotarpiu turi būti bent toks, koks būtų taikomas, jeigu darbo naudotojas būtų jį tiesiogiai įdarbinęs toje pačioje darbo vietoje.

Kasacinis teismas nurodė, kad 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje nuostatos reglamentuoja komandiruojamo darbuotojo statusą ir komandiruojamam darbuotojui taikomas garantijas. Ši direktyva taikoma laikinojo įdarbinimo įmonių darbuotojams, išsiųstiems ribotą laiką dirbti kitose ES valstybėse narėse. Kriterijai, leidžiantys atskirti darbo laikiną pobūdį išdėstyti ir 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/67/ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje vykdymo užtikrinimo ir kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacinę sistemą (IMI reglamentas) (toliau – direktyva 2014/67/ES). Direktyvos 2014/67/ES 4 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad siekiant įvertinti, ar komandiruotas darbuotojas laikinai atlieka savo darbą kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis paprastai dirba, išnagrinėjami visi tokį darbą ir darbuotojo padėtį apibūdinantys faktiniai elementai. Tokie elementai, visų pirma, gali apimti: a) tai, kad darbas atliekamas ribotą laikotarpį kitoje valstybėje narėje; b) dieną, kurią prasideda komandiravimas; c) tai, kad komandiruojama į kitą valstybę narę nei ta, kurioje ar iš kurios komandiruotas darbuotojas paprastai atlieka savo darbą pagal Reglamentą (EB) Nr. 593/2008 (Roma I) ir (arba) Romos konvenciją; d) tai, kad komandiruotas darbuotojas, užbaigęs darbą arba

suteikęs paslaugas, dėl kurių jis buvo komandiruotas, grįžta arba numatoma, kad jis grįš toliau dirbti į valstybę narę, iš kurios jis buvo komandiruotas; e) veiklos pobūdį; f) tai, kad darbuotoją komandiruojuantis darbdavys pasirūpina kelione, aprūpina maitinimu ar apgyvendinimu arba kompensuoja šias išlaidas, ir prireikus, kaip tai suteikiama arba nurodomas išlaidų kompensavimo metodas; g) bet kokius ankstesnius laikotarpius, kurių metu pareigas ėjo tas pats arba kitas (komandiruotas) darbuotojas. Direktyvos 2014/67/ES 4 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad tai, jog netenkinami vienas ar daugiau iš 2 ir 3 dalyse nustatytų faktinių elementų, nebūtinai automatiškai reiškia, kad situacijos negalima pripažinti komandiravimu. Tų elementų vertinimas pritaikomas kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į situacijos ypatumus. Direktyvos 2014/67/ES 4 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad į šiame straipsnyje nurodytus elementus, kuriuos kompetentingos institucijos naudoja atlikdamos bendrą įvertinimą, kad nustatytų tikrą komandiravimo atvejį, taip pat gali būti atsižvelgiama siekiant nustatyti, ar asmeniui taikytina darbuotojo apibrėžtis pagal Direktyvos 96/71/EB 2 straipsnio 2 dalį. Valstybės narės turėtų vadovautis, *inter alia* (be kita ko), faktais, susijusiais su darbo atlikimu, darbuotojo pavaldumo ryšiais ir atlygiu, nepaisant to, kaip santykiai apibūdinami susitarime, neatsižvelgiant į tai, ar jis yra sutartinis, dėl kurio gali būti susitarusios šalys. Kasacinis teismas pažymėjo, kad neterminuota darbo sutartimi šalys susitarė, kad ieškovė dirbs tik Švedijoje, t. y. dėl darbo Lietuvos Respublikoje sulygta nebuvo ir ieškovė pagal su atsakove sudarytą darbo sutartį Lietuvos Respublikos teritorijoje niekada nedirbo. Kasacinis teismas sprendė, kad ieškovė neatitinka paprastai dirbančio Lietuvos Respublikos teritorijoje, tačiau laikinai darbdavio išsiųsto dirbti į Švediją darbuotojo sąvokos, todėl jai netaikytinas komandiruojamo darbuotojo statusas pagal Garantijų komandiruotiems darbuotojams įstatymą.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad nors ieškovė neatitiko komandiruojamo darbuotojo sąvokos pagal Garantijų komandiruotiems darbuotojams įstatymą, šalys darbo sutartimi susitarė, kad ieškovei bus taikomos garantijos pagal Direktyvą 96/71/EB ir Garantijų komandiruotiems darbuotojams įstatymą. Kadangi šalys susitarė dėl papildomų garantijų ieškovei (dienpinigių, nakvynės, kelionės išlaidų atlyginimo mokėjimo) ir nenustatyta, kad šios papildomos garantijos pablogino ieškovės padėtį (DK 94 straipsnio 2 dalis), tai, kasacinis teismas darė išvadą, kad šios darbo sutarties nuostatos yra galiojančios ir prisiimtus dėl papildomų garantijų įsipareigojimus atsakovė privalėjo vykdyti.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-306-248/2017

Dėl įmonės vadovo teisinės atsakomybės rūšies ir taikytinų teisės normų

Generalinės prokuratūros prokuroras, gindamas viešąjį interesą, kreipėsi į teismą, prašydamas iš atsakovo (buvusio trečiojo asmens generalinio direktoriaus) priteisti žalos atlyginimą trečiajam asmeniui (valstybinei įmonei), nes atsakovas priėmė įsakymus atleisti trečiojo asmens darbuotoją L. M. iš darbo, kuriuos teismas pripažino neteisėtais ir iš trečiojo asmens priteisė buvusiam darbuotojui L. M. su darbo santykiais susijusias išmokas. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad kiekvienu konkrečiu atveju bendrovės vadovui taikytinos atsakomybės rūšis nustatoma atsižvelgiant į vadovo veiksmo, sukėlusio žalą, pobūdį ir pažeistų pareigų rūšį – jei vadovas padaro žalą veikdamas pagal savo, kaip valdymo organo, kompetenciją, pavyzdžiui, laiku nesikreipia dėl bankroto bylos iškėlimo, neužtikrina bendrovės turto apskaitos, priima rizikingą verslo sprendimą, neištiria reikšmingos informacijos ir pan., jis pažeidžia jam kaip valdymo organui, o ne darbuotojui nustatytą pareigą, todėl jam taikoma civilinė atsakomybė. Pripažinus, jog vadovas įmonei žalą padarė pažeisdamas jam, kaip bendrovės darbuotojui, nustatytas pareigas, jam taikoma materialinė atsakomybė pagal darbo teisę, kurios esmė – atsakomybės ribojimas darbo teisės normų nustatytu dydžiu ir tvarka. Kasacinio teismo vertinimu, atsakovo, kaip trečiojo asmens vadovo, veiksmai dėl neteisėto darbo sutarties nutraukimo su trečiojo asmens darbuotoju L. M. yra susiję su kasdienės veiklos organizavimu, vidinių sprendimų

priėmimu, o ne veikimu trečiojo asmens vardu santykiuose su kitais asmenimis. Kasacinis teismas padarė išvadą, kad atsakovo veikimas, atleidžiant L. M., laikytinas veikimu kaip trečiojo asmens darbuotojo. Dėl to kasacinis teismas sprendė, kad atsakovo atsakomybės už žalą, padarytą netinkamai veikiant šiuose santykiuose, klausimas spręstinas taikant ne CK įtvirtintas civilinės atsakomybės, o DK nustatytas materialinės atsakomybės normas.

Kadangi būtina iš naujo įvertinti, ar atsakovo veiksmai šiuose santykiuose sudaro pagrindą taikyti jam materialinę atsakomybę pagal DK 253 straipsnį, jei taip – koks yra atlygintinos žalos dydis (DK 257 straipsnis) ir kokios materialinės atsakomybės ribos (DK 254–256 straipsniai), bei nustatyti darbuotojo materialinei atsakomybei taikyti teisiškai reikšmingus faktus, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nutartį ir bylą perdavė iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-296-611/2017

Bankroto teisė

Dėl Fizinų asmenų bankroto įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 2 punkto aiškinimo ir taikymo

Bankroto administratorius prašė teismo patvirtinti bankrutuojančių fizinių asmenų patikslintą mokumo atkūrimo planą, kuriam kreditorių susirinkimas nepritarė antrą kartą. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai prašymą atmetė ir bankroto bylą nutraukė.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad mokumo atkūrimo planas nustato fizinio asmens bankroto proceso gaires, jame įtvirtinamos priemonės fizinio asmens mokumui atkurti, kreditorių reikalavimams patenkinti, todėl be patvirtinto mokumo atkūrimo plano fizinio asmens bankroto procesas negali vykti. Kasacinis teismas nurodė, kad fizinio asmens bankroto bylos iškėlimo ir mokumo atkūrimo plano patvirtinimo momentas nesutampa, nes tik iškėlus fizinio asmens bankroto bylą nustatomas terminas pateikti plano projektą teismui (Fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) 6 straipsnio 3 dalies 5 punktas). Kasacinis teismas taip pat nurodė, kad FABĮ 10 straipsnio 1 dalies 2 punkto paskirtis – užbaigti fizinio asmens bankroto bylą tais atvejais, kai teismas nepatvirtina mokumo atkūrimo plano. Kasacinis teismas išaiškino, kad minėta įstatymo norma yra skirta situacijoms, kai esant iškeltai bankroto bylai teismas nepatvirtina mokumo atkūrimo plano. Tuo atveju, kai mokumo atkūrimo planas yra patvirtintas ir sprendžiamas plano pakeitimo klausimas, ši norma netaikoma, nes, teismui nepatvirtinus plano pakeitimų, lieka galioti pirminis planas.

Atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjai, kreipdamiesi į teismą, prašė pakeisti mokumo atkūrimo planą, kasacinis teismas sprendė, kad teismai, nepatvirtinę pakeisto mokumo atkūrimo plano ir dėl to nutraukę fizinio asmens bankroto bylą, netinkamai aiškino ir taikė FABĮ 10 straipsnio 1 dalies 2 punktą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-263-313/2017

Dėl nemokumo kaip pagrindo iškelti bankroto bylą fiziniam asmeniui

Pareiškėjas prašė teismo iškelti jam bankroto bylą. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai atsisakė iškelti pareiškėjui fizinio asmens bankroto bylą.

Remiantis Fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) 5 straipsnio 8 dalies 1 punktu, nustatant fizinio asmens būklę, nėra įskaitomi kreditorių reikalavimai, kurie FABĮ 29 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka negali būti nurašyti. Kitaip tariant, vertinant, ar asmuo yra nemokus FABĮ 2 straipsnio 2 dalies prasme, vertinami tik tie kreditorių reikalavimai, kurie nėra įtraukti į nenurašomų reikalavimų sąrašą. Toks sąrašas pateikiamas FABĮ 29 straipsnio 7 dalyje, kurioje nustatyta, kad „plane numatyti likę nepatenkinti kreditorių reikalavimai, tarp jų įkeitimu ir (ar) hipoteka užtikrinti kreditorių reikalavimai, baigus fizinio asmens bankroto procesą, išskyrus šio įstatymo 30 straipsnio 3 dalies 2 punkte nurodytą atvejį, nurašomi, išskyrus reikalavimus dėl žalos

atlyginimo dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, ar mirties ir piniginių lėšų vaikui (įvaikiui) išlaikyti (alimentų) bei reikalavimus, kurie kyla iš fizinio asmens pareigos sumokėti valstybei baudas, paskirtas už fizinio asmens padarytus administracinius teisės pažeidimus arba nusikalstamas veikas, ir įkeitimu ir (ar) hipoteka užtikrintus kreditorių reikalavimus, jeigu šie kreditoriai ir fizinis asmuo susitarė dėl įkeisto turto išsaugojimo fizinio asmens bankroto proceso metu <...>“.

Konstitucinis Teismas 2017 m. gegužės 19 d. priėmė nutarimą, kuriuo pripažino, kad FABĮ 29 straipsnio 7 dalis (2015 m. gruodžio 22 d. redakcija, galiojusi iki 2016 m. gruodžio 31 d., TAR, 2015-12-30, Nr. 21017; 2015 m. gruodžio 22 d. redakcija, įsigaliojusi 2017 m. sausio 1 d., TAR, 2015-12-30, Nr. 21017) tiek, kiek pagal ją nurašomi reikalavimai dėl nusikalstamomis veikomis padarytos žalos atlyginimo, prieštaravo (prieštarauja) Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

Apžvelgiamoje byloje nustatyta, kad baudžiamojoje byloje įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu pareiškėjas pripažintas kaltu pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 182 straipsnio 2 dalį ir iš jo valstybei priteista bauda bei tenkintas civilinio ieškovo VĮ turto banko ieškinys. Kasacinio teismo vertinimu, nustatytų faktinių aplinkybių visuma leidžia daryti išvadą, kad vertinant, ar pareiškėjas yra nemokus FABĮ 2 straipsnio 2 dalies prasme, nėra įskaitomi kreditorių – valstybės, atstovaujamos Valstybinės mokesčių inspekcijos ir VĮ Turto banko reikalavimai, kurie negali būti nurašyti, taigi, pareiškėjo skolinių nenurašomų įsipareigojimų, kurių mokėjimo terminai suėję, suma neviršija 25 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų, t. y. jo turtinė būklė neatitinka pirmiau nurodytoje teisės normoje nustatyto nemokumo kriterijaus. Nenustačius vienos iš bankroto bylos iškėlimo sąlygų, nėra pagrindo priimti nutartį iškelti fizinio asmens bankroto bylą (FABĮ 6 straipsnio 1 dalis). Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-337-915/2017

Dėl įmonės vadovo pareigos inicijuoti įmonės bankroto bylą taikymo faktiniam vadovui ar pagal įgaliojimą veikiančiam asmeniui

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas, ar Įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 8 straipsnio 4 dalies norma dėl civilinės atsakomybės taikytina faktiniam bendrovės vadovui. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, pripažinę vieną iš atsakovių faktine ieškovės vadove, konstatavo jos pareigą kreiptis į teismą dėl bankroto bylos ieškovei iškėlimo, ieškovei tapus nemokiai, o už tokios pareigos pažeidimą taikė jai civilinę atsakomybę pagal ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalį.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad galimybė taikyti faktiniam įmonės vadovui (*de facto* vadovui) civilinę atsakomybę už fiduciarinių pareigų pažeidimą pagal CK 2.87 straipsnio 7 dalį nereiškia, kad jam taip pat gali būti taikoma civilinė atsakomybė už ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje nurodytos pareigos pažeidimą. ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta pareiga kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo tik asmenims, turintiems formalų vadovo statusą, o teismas, spręsdamas tokio pareiškimo priėmimo klausimą ir vertindamas bankroto bylos iškėlimo būtinybę, turi įsitikinti realių vadovo įgaliojimų egzistavimu, t. y. kad pareiškimą pateikiantis asmuo iš tikrųjų yra įmonės vadovas, dėl ko įmonės *de facto* vadovo tokio pobūdžio pareiškimas teisme nebūtų priimtas.

Kasacinis teismas konstatavo, kad civilinė atsakomybė gali būti taikoma tik už prievolės nevykdymą, o ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga inicijuoti bankroto bylą būtent įmonės vadovui ir (ar) savininkui (savininkams), ir šios pareigos jie negali perduoti kitiems asmenims, todėl dalies ar visų įmonės vadovo įgalinimų perdavimas įgaliojimo pagrindu kitiems įmonės darbuotojams nesukuria pastariesiems ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos pareigos, atitinkamai jiems neatsiranda ir ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalyje nustatyta civilinė atsakomybė. Tokia teisinė situacija, kai bendrovės vadovas dėl tam tikrų aplinkybių (nedarbingumo, atostogų, komandiruotės ir pan.) laikinai negali eiti savo pareigų, kvalifikuotina kaip trečiųjų asmenų pasitelkimas vadovo prievolėms atlikti, tačiau ji nereiškia naujo bendrovės vadovo, kaip valdymo organo, paskyrimo. Įgaliotinis, veikdamas suteikto įgaliojimo ribose, sukuria teises ir pareigas asmeniui, išdavusiam

įgaliojimą. Atitinkamai asmuo, veikiantis pagal įgaliojimą, vien šiuo pagrindu negali būti laikomas įmonės faktiniu vadovu. Kasacinis teismas išaiškino, kad ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalyje nustatyta civilinė atsakomybė už pareigos laiku kreiptis į teismą dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo pažeidimą gali būti taikoma tik ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims – formalų įmonės vadovo statusą turinčiam asmeniui (*de jure* vadovui) ir (ar) jos savininkui (savininkams), tačiau negali būti taikoma faktiniam vadovui (*de facto* vadovui) ar pagal vadovo suteiktą įgaliojimą veikiančiam asmeniui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-265-611/2017

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

Gynėjų g. 6, 01109 Vilnius

Tel. + 370 5 2 616 466

Faks. + 370 5 261 6813

El. paštas: lat@teismas.lt

www.lat.lt